

Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1836

bron

*Handelingen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te
Leiden, gehouden den 23 van Zomermaand 1836. Z.p., z.j.*

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_jaa002183601_01/colofon.htm

© 2004 dbnl

**Handelingen der jaarlijksche vergadering van
de Maatschappij der Nederlandsche
Letterkunde *te Leiden*,**

Gehouden den 23 van Zomermaand 1836.

Tegenwoordig, de Heeren: *M. Siegenbeek*, Voorzitter; *Mr. W.P. Kluit*, Penningmeester; *A. de Vries*; *J. Clarisse*; *Mr. C.T. Elout*; *C. de Jong van Rodenburgh*; *Mr. C.F. van Maanen*; *A. Blussé de Jonge*; *Mr. A.R. Baron Falck*; *Mr. C.J. van Assen*; *C. de Koning Lz.*; *P. Hofman Peerlkamp*; *C.W. Stronck*; *J. Geel*; *A. Doyer Tz.*; *V. Loosjes*; *J.E. van Varelen*; *C.G.C. Reinwardt*; *F.H.L. Donckermann*; *G. van Orden*; *W. Messchert*; *Mr. W.H. van Voorst*; *N.C. Kist*; *J.T. Bergman*; *J. van der Hoeven*; *J.C. Fabius*; *J.F. van Oordt*; *G. Salomon*; *J.C. Broers*; *Mr. J.G. van Wickevoort Crommelin*; *J. Smits Jz.*; *P.O. van der Chys*; *Mr. T.C. de Bordes*; *Mr. A.W. Philipse*; *G.J. Pool*; *H.J. Matthes*; *J. ab Utrecht Dresselhuis*; *Mr. J. Fabius*; *Mr. W.J.C. van Hasselt*; *Mr. J.H. van Reenen*; *Mr. J.G. la Lau*; *H.E. Weyers*; *H.F. van Doeveren*; *Mr. C. Asser*; *F.J. van Maanen*; *C.A. Geisweit van der Netten*; *Mr. D. Tieboel Siegenbeek*; *D.J. den Beer Poortugael*; *Mr. A.G.C. Alsche*; *Mr. H. Gevers*; *E. Canneman*; *Mr. P. Buyskes*; *A.J. Berkhout*; *Is. van Harderwijk*; *Mr. W.H. Dozy*; *F. Kaiser*; *L.J.F. Janssen*.

[Toespraak door de voorzitter, M. Siegenbeek]

[Levensbericht van B. Verweij, J.K. van de Kastele, B.A. Nauta, C.J.C. Reuvers, J. van der Linden, P.S. Schull, C.S. Flament, H.A. Hamaker, J. Willmet, Jac. Scheltema, J. Verschuur, R. Metelerkamp, H. Griffioen van Waerder]

De Voorzitter opent de Vergadering met de volgende Aanspraak:

MIJNE HEEREN, ZEER GEACHTE MEDELEDEN!

Op dezen zeventigsten jaardag van het bestaan onzer Maatschappij heet ik, thans, voor de veertiende maal, door uwe toegevendheid met den post van Voorzitter vereerd, U hartelijk welkom in deze Vergadering. Toen wij, voor twintig jaren, het halve eeuwfeest van haar aanwezen vierden, mogt ons het zeldzaam voorregt gebeuren van drie van hare oprichters in ons midden tegenwoordig te zien, met name de achtbare en beroemde mannen, Mr. H. VAN WYN, Mr. M. TYDEMAN en Mr. H. TOLLIUS. Dan deze onze eerbiedwaardige Medeleden werden, met zoo vele andere verdienstelijke mannen, op wier verbindtenis aan haar de Maatschappij zich, met regt, beroemde, sedert, de een vroeger, de andere later, tot hunne vaders verzameld; en van hare nog in leven zijnde Leden ben ik, die eerst in den jare 1803 met haar lidmaatschap vereerd werd, met uit-

zondering van den Wel-Eerw. Heer P. WEILAND, doch wiens blindheid en hoog geklommen jaren hem beletten, aan onze bijeenkomsten deel te nemen, op dit oogenblik de oudste. Maar wij behoeven op geen zoo lang tijdvak terug te zien, om onze ziel met sombere gewaarwordingen over de vlugtigheid van ons aardsche leven en de vergankelijkheid van al het ondermaansche vervuld te gevoelen. Ook de laatst verloopene Maatschappelijke jaarkring levert daarvan maar te vele ontroerende bewijzen op. Immers werden daarin niet minder dan dertien onzer geachte medeleden ons door den dood ontrukkt, en onder deze sommige, die in den zomer, ja enkele, die in de lente van hun leven, als korstondig bloeiende veldbloemen, werden afgesneden. Gij zult mij gaarne vergunnen, ja van mij wachten, M.H., dat ik aan hunne gedachtenis, zoo veel de bekrompenheid des tijds toelaat, de hulde van onze dankbare hoogachting trachte toe te brengen. Zonder verdere voorafpraak, ga ik terstond tot de vervulling dezer weemoedige taak over.

[Levensbericht van Bernardus Verweij]

De eerste, die, kort na onze laatste bijeenkomst, der Maatschappij door den dood ontviel, was de Eerwaarde BERNARDUS VERWEIJ, rustend Predikant bij de Hervormde Gemeente in 's Gravenhage, vroeger met dezelfde waardigheid te Marsum, Bolsward en Zutphen be-

kleed, en waardig kweekeling der van ouds vermaarde Hoogeschool te Franeker, in welke Stad zijn vader, vele jaren achtereen, het herderen leeraarambt heeft waargenomen. De zoon, op den 24 van Lentemaand des jaars 1772, in Vriesland geboren, heeft zich, door de uitgave van een aantal schriften, als een begaafd' Kerkredenaar en een' kundig', verlicht' en gematigd' Godgeleerde, doen kennen. De zwakheid van zijn ligchaam noodzaakte hem, reeds voor verscheidene jaren, zijn ontslag van de predikdienst te vragen, 't welk hem, op eene vereerende wijze, verleend werd. Sedert echter hield hij niet op, om, zoo veel zijne zwakke en wankelende gezondheid gedoogde, door geschriften nuttig te zijn, en nam, in de laatste jaren, ook den post van Schoolopziener, met veel ijver en getrouwheid, waar. Eindelijk werd de reeds lang gekoesterde vrees, dat hij geen' hoogen ouderdom bereiken zou, door eene treurige uitkomst bewaarheid, daar hij op den 26 van Zomermaand des vorigen jaars, ten gevolge der langdurige sukkelingen aan welke hij geleden had, in den uoderdom van ruim 63 jaren bezweek, tot groote droefheid van zijne vrienden en betrekkingen en vooral van zijne, kinderloos door hem achtergelatene, tweede Echtgenootte, Vrouwe LOUISA JOHANNA VAN KRETSCHMAR. Een zoon, uit zijn vroeger hu-

welijk verwekt, was, reeds verscheidene jaren vóór den vader ten grave gedaald*.

[Levensbericht van Jacob Carel van de Kasteele]

Nog geene week was er voorbijgegaan toen wij, schier op hetzelfde oogenblik, de leedmare ontvingen van het overlijden van twee onzer verdienstelijke medeleden, van welke de een plotselijk uit het leven werd gerukt, de andere in het graf, dat, reeds eenigen tijd, voor zijne voeten als geopend was, zacht en als ongemerkt, ter nederzank. Ik bedoel de Heeren Mr. JACOB CAREL VAN DE KASTEELE, en BAVIUS ANTONIUS NAUTA, van welke de eerste zich in den gevordenden zomer des levens bevond, de laatste dien nog niet bereikt had†. Beide zijn overwaardig, dat wij eenige oogenblikken bij hen stil staan; iets dat mij inzonderheid, die het voorregt had van beiden vroeger onder mijne trouwste en ijverigste hoorders te mogen tellen, tot eene wezenlijke behoefte strekt. VAN DE KASTEELE zag, op den 26 van Lentemaand des jaars 1780, in 's Hage het licht, en had den, als Staatsman, voorstander van geleerdheid en beschaving, en gelukkig beoefenaar der Vaderlandsche dicht-

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835, II D. bl. 1-3.

† Zie over deze beide mannen den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835, II D. bl. 17-23.

kunst, vermaarden Mr P.L. VAN DE KASTEEL, weleer ook ons Medelid, tot vader. De zoon, zulk een' vader ten volle waardig, werd, in den jare 1796, tot burger van deze Hoogeschool ingeschreven, welke hij, na een zesjarig verblijf, als Meester in de beide Regten, verliet, van alle zijne onderwijzers de getuigenis met zich voerende van zich, door zedigheid, een geregeld levensgedrag, naarstigheit en goede vorderingen loffelijk onderscheiden te hebben. Reeds bij zijn verblijf aan de Hoogeschool, gaf hij blijken van die blakende geestdrift voor de eer der Vaderlandsche letterkunde, welke, door zijne opvoeding en het vaderlijk voorbeeld, van vroeg af, bij hem opgewekt, hem, zijn gansche leven door bezielde, en van een' gelukkigen aanleg voor de beoefening der dichtkunst en welsprekendheit. Ik herinner mij nog, met genoegen, het vuur, de liefeljkheit en buigzaamheit van stem, de gepaste levendigheid van gebaren, waarmede hij, bij de oefeningen in de uiterlijke welsprekendheit, door mij bestuurd, eenig schoon kunstgewrocht in gebonden' of ongebonden' stijl voordroeg. - Eenigen tijd in 's Gravenhage de pleitkunst met lof beoefend hebbende, werd hij tot aanzienlijke eerambten, en laatstelijk tot Wethouder van 's Gravenhage bevorderd. Ook de Staten van Holland gaven hem een uitstekend bewijs van hoogach-

ting en vertrouwen, door hem tot lid van de tweede Kamer der Staten-generaal te benoemen. Hoezeer hij, in die betrekking geplaatst, door daden toonde, het in hem gestelde vertrouwen waardig te zijn, is te over bekend, om er bij stil te staan. De bezigheden, aan deze betrekkingen verbonden, werden voor hem nog vermeerderd door de zorg voor de opvoeding van een talrijk kroost. Uit zijn huwelijk namelijk met eene hem waardige Echtgenootte, Vrouwe M. VAN BOSVELT, werden niet minder dan vijftien kinderen geboren, van welke dertien, bij zijn overlijden, nog in leven waren, en onder deze velen, wier jeugd het toezigt van een' verstandig' en zorgvuldig' vader allezins vereischte. Te midden van zoo vele beslommeringen, wist onze KASTEEL nog altoos tijd te vinden, om zijne geliefkoosde letteroefeningen, en bijzonder de beoefening der Vaderlandsche dichtkunst voort te zetten; en gaarne nam hij dus ook de uitnoodiging aan, hem in den jare 1815 gedaan, om zich met deze Maatschappij te vereenigen. Eenige schoone vruchten daarvan kwamen, reeds bij zijn leven, te voorschijn, die onlangs, bij de uitgave zijner *Nagelatene Gedichten*, nog met vele andere vermeerderd werden. Zijn vast ligchaamsgestel en bloeiend uiterlijke schenen een' hoogen ouderdom te voorspellen; doch ligte aanvallen

van beroerte wekten, in de laatste jaren, bekommering. Die bekommering bleek, helaas! maar al te gegrond te zijn geweest, daar hij, op den 1 van Hooimaand des vorigen jaars, door een' hevigen aanval van die gevaarlijke kwaal werd aangetast, waardoor hij, binnen een tijdsverloop van weinige uren, uit het leven scheidde, tot onuitsprekelijke droefheid van zijne hem minnende echtgenoote en kinderen, en tot hartelijk leedwezen van allen, die zijne gulle minzaamheid, zijne liefderijke dienstvaardigheid, zijne loffelijke pligtsbetrachting en uitstekende bekwaamheden op prijs wisten te stellen, en hem, uit dien hoofde, genegenheid en hoogachting toedroegen.

[Levensbericht van Bavius Antonius Nauta]

De tweede onzer geachte Medeleden, die, nagenoeg op denzelfden tijd met KASTEEL, ter eeuwige rusteinging, was de Heer BAVIUS ANTONIUS NAUTA, Meester der bespiegelende Wijsgeerte en Doctor in de beschaafde letteren. Den 24 van Grasmaand 1800 te Leeuwarden in Vriesland uit deftige ouders geboren, kwam hij vroegtijdig op de Hoogeschool te Leiden, en verwierf zich daar weldra, als een der ijverigste, zedigste en meest gevorderde kweekelingen van dezelve, een' welverdienden roem. Tweemalen zag hij zijn antwoord op eene der door de Vaderlandsche Hoogescholen uitgeschrevene prijsvragen met goud bekroond, eens bij die van Utrecht, daar-

na bij die te Leiden. Ter gelegenheid der plechtige viering van het tweehonderdvijftig-jarig bestaan dier Hoogeschool, was hij een der verdienstelijke jongelingen, die de eer eener openbare bevordering op de wijze der voorvaderen waardig werden gekeurd. Van nature schroomvallig en met geen gelukkig uiterlijke bedeed, slaagde hij minder voorspoedig in het verkrijgen van eenigen post in het vak der letteren, waartoe anders zijne kundigheden hem boven velen bevoegd maakten, en vestigde zijn verblijf te Leiden, waar men hem algemeen hoogschatte, zich met de voortzetting zijner letteroefeningen, en het onderwijs van enkele leergierige jongelingen bezig houdende. Gelukkiger was hij in zijne poging, om door eene gewenschte echtverbindtenis zich de genoegens van het huiselijk geluk te verschaffen, daar hij in eene naar ligchaam en geest even bevallige Jonkvrouw, met name ANNA HELENA DE LOCHES, eene geliefde aantrof, die verstand genoeg bezat, om aan eene schoone ziel boven een schoon ligchaam de voorkeur te geven. Niets ontbrak aan het geluk dezer vereeniging, dan de zegen van kinderen; doch ook die zegen viel aan de vergenoegde echtgenooten ten deel, en voerde hun aardsch geluk ten top. Dan (o ijdele hoop der stervelingen!) dit geluk werd weldra op het droevigst verstoord. De

zaden eener teringziekte, die zich, reeds vroeger, bij de schijnbaar in gezondheid bloeiende echtgenoot van onzen NAUTA vertoonde, ontwikkelden zich zoo spoedig, dat zij haar welhaast in het graf sleepte; en, binnen kort, zag de diep bedrukte echtvriend zich de harde noodzakelijkheid opgelegd, om ook het overgebleven pand hunner liefde, nevens de moeder, ten grave te brengen. Deze dubbele slag was te zwaar voor de gevoelige ziel van onzen edelen NAUTA. Hij zelf verviel, niet lang daarna, in eene uitterende ziekte, welke hem eerst, als een wandelend geraamte, zijne matte schreden met moeite deed voortzetten, hem daarna aan het ziekbed kluisterde, en eindelijk, in den vroegen morgen van den tweeden van Hooimaand des vorigen jaars, den laatsten adem deed uitblazen. Zoo, naar ons menschelijk doorzigt, ontijdig werd een man naar het graf gevoerd, die reeds aan de letteren gewigtige diensten bewezen had, en van wiens kunde, smaak en onvermoeide werkzaamheid dezelve zich, bij een langer leven, nog de rijkste winst beloven mogten. Doch zwijgen wij Gode, en misgunnen wij onzen braven en godvruchtigen broeder de hemelsche ruste niet, in welke wij geloovig vertrouwen mogen, dat hij is ingegaan. Zijne nagedachtenis intusschen blijve ons dierbaar; zij blijve

dit bovenal ons, die, leden zijnde der Maandelijksche Vergadering, sedert zijne vereeniging met onze Maatschappij in den jare 1826, zijne bescheidene deugden en verdiensten, door een' gemeenzamen omgang, op haren vollen prijs leerden schatten*.

- * Door vriendelijke mededeeling van mijnen dienstvaardigen, kundigen en werkzamen vriend, den Heer Mr. BODEL NYENHUIS, zie ik mij in staat gesteld de opgave van NAUTAAS geleerden arbeid, in het boven aangehaalde artikel van den *Letterbode* te vinden, door eenige belangrijke aanvullingen te verrijken; waardoor ik vertrouwd den vereerder van den waardigen man eene wezenlijke dienst te zullen bewijzen. - Van de gedrukte stukken is aldaar onvermeld gebleven zijne *voorzitting over 't leven van Livia Drusilla Augusta*, geplaatst in het *Mengelwerk* van den *Recensent ook der Recensenten* voor 1826. De verdere aanvullingen zijn ontleend uit NAUTAAS nagelatene papieren, welke de Heer BODEL gelegenheid had, met de hem eigene naauwkeurigheid, na te zien. Hij vond onder dezelve:
1. Vele excerpten uit Grieksche en Latijnsche schrijvers en uit latere geschriften.
 2. Adversaria van Letterkundigen, Godsdienstigen en Wijsgeerigen inhoud.
 3. Eigene aantekeningen op Classische Auteurs: - ook *Observationes in loca nonnulla N. Foederis*.
 4. De aanvang eener overbrenging in keurig en bevallig Latijn der Nederd. *Lofrede op S.J. BRUGMANS*, door H.C. VAN DER BOON MESCH, gedrukt in het VII D. van de *werken der Holl. Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen*; welke overbrenging dienen moest voor de *Societas Leopoldino-Caesarea Naturae Curiosorum* te Bonn.
 5. Het ontwerp eener redevoering *de fructibus, quos Graecarum literarum studii attulerunt Frisii*, waarvan de uitwerking eene belangrijke bijdrage tot de Geschiedenis der Letterkunde zou geleverd hebben.
 6. Zeer uitvoerige excerpten uit de Treurspelen van VONDEL, met twaalf, zeer naauw geschrevene, bladzijden van den tekst eener Commentatie, ten antwoord moettende dienen op eene door de Faculteit der bespiegelende Wijsbegeerte en beschaafde Letteren aan de Leidsche Hoogeschool in den jare 1817, uitgeschrevene prijsvraag, vorderende eene *Dissertatio de JUSTO VONDELIO, poëta tragico, qua ejus in hoc poëseos genere virtutes explicentur, nec non, quid a Graecis Latinisque poëtis profecerit, indicetur*; doch van de voltooiing van welk antwoord NAUTA door een zedig wantrouwen op zijne krachten, werd teruggehouden.
 7. Enkele, zoo Latijnsche, als Nederduitsche Verhandelingen, uitgesproken in den letterkundigen Akademischen vriendenkring *Utile et jucundum*, door NAUTA, in den jare 1818, gesticht, waarvan hij de vijf eerste jaren Voorzitter geweest is.
 8. Lessen over de Logica, gegeven aan Studenten.
 9. Eene lijst van oude woorden en spreekwijzen, die nog in de Staten-overzetting van den Bijbel voorkomen.
 10. Eene verhandeling *over de hooge voortreffelijkheid van het Christendom, boven de Wijsbegeerte*, te Bolsward, in den jare 1814 en dus vóór hij nog den ouderdom van 15 jaren bereikt had, opgesteld; een stuk, dat, naar getuigenis van den Heer BODEL, zoo door kennis der wijsgeerige, zelfs der Kantiaansche gevoelens, als door stijl en vorm zich zeer voordeelig kenmerkt, en bewijzen draagt, dat, reeds vroegtijdig, de Godsdienst hem alles was, de bron, waaruit bij hem al het goede ontsproot, en waartoe hij alles, zoo veel mogelijk, zocht terug te leiden.
 12. Eindelijk vele, zeer gepaste, zelfs geestige, soms ook ernstige gedichten van korten adem, van welke laatsten het volgende, den geest van CAMPHUYSEN ademende, als proeve, wordt medegedeeld:

De Hemel moet, in vreugde en pijn,
 Altijd het groote doelwit zijn,
 Dat, wat ook de aard' bekoorlijks bied',
 Nooit aan des Christens oog ontvliedt,
 Om, in den zoeten strijd der deugd,
 Om, in den zwaren strijd der deugd,
 Met blijden moed en vasten geest,

Het spoor te volgen, dat Gij weest,
Getrouwe Leidsman van de schaar,
Die zonder U verloren waar',
Maar, door de kracht van uwen dood,
Voor eeuwig aan 't verderf ontvlood!

[Levensbericht van C.J.C. Reuvens]

De noodlottige Hooimaand was nog niet ten einde, toen ons een nieuw en hoogst treffend

verlies werd aangekondigd in het overlijden van ons geëerd Medelid Mr. C.J.C. REUVENS, die, op zijne terugreize uit Engeland,

waar hij, tot bevordering van zijne geliefkoosde wetenschap, de *Archaeologie*, eenige weken vertoefd had, door eene beroerte overvallen werd, en, binnen weinige dagen, te Rotterdam, in de armen eener geliefde gade, die hem op zijne reize vergezeld had, doch in afwezigheid van zijne drie jeugdige kinderen, onder de gevolgen van dien aanval in 42 jarigen ouderdom bezweek. Gij weet, M.H., welk eene algemeene verslagenheid de mare van dit onverhoedsch, in den vollen bloei zijner krachten en werkzaamheden, wegrukken van eenen man verwekte, die onder de Vaderlandsche Geleerden een' aanzienlijken rang bekleedde, en wiens rusteloze en onvermoeide ijver hem een vak van wetenschap had doen scheppen en tot eene aanmerkelijke hoogte opvoeren, 't welk te voren in ons Vaderland weinig of niet beoefend werd; en gij allen hebt voorzeker in de droefheid hierover van ganscher harte gedeeld. Voor zoo velen gij verder (en van wien uwer mag ik dit niet onderstellen?) in den roem en bloei der Leidsche Hoogeschool belang stelt, zult gij gewisselijk, met mij, het groote verlies betreuren, dat die Hoogeschool, welke door zijnen dood een van hare schitterendste lichten, naar ons menschelijk inzien althans, ontijdig zag uitgebluscht, door dien dood ondergaan heeft. Wat, in 't bijzonder, deze Maatschappij, aan

welke hij, in den jare 1817, verbonden werd, in hem verloren heeft, kunnen zij vooral gevoelen, die, met mij leden zijnde der Maandelijksche Vergadering, meermalen door zijn nuttig en leerrijk onderhoud, op eene aangename wijze, bezig werden gehouden, en telkens van zijnen ijver tot bevordering van de eer en den bloei der Vaderlandsche Letterkunde getuigen waren. - Voorts behoef ik over zijn leven, zijne betrekkingen en geleerde werkzaamheden, bij deze gelegenheid, niet breeder uit te weiden, daar een onzer geachte Medeleden daarvan in openbaren druk reeds een naauwkeurig verslag gegeven heeft*.

[Levensbericht van Jan van der Linden]

Ook in de naastvolgende Oogstmaand had de Maatschappij het verlies van drie harer Leden te betreuren. De eerste was een der oudste en meest vermaarde Regtsgeleerden, Mr. JAN VAN DER LINDEN, die, reeds op den eerste der genoemde maand, in den ouderdom van ruim 79 jaren, uit het leven scheidde. Hij had het ongemeene voorregt, van, vijftig jaren achtereen, de Regtspractijk te mogen oefenen, en smaakte het genoeg, van alle Regtsgeleerden binnen Amsterdam zijne openlijke viering van dit feest met hartelijkheid te zien bijwonen en

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode voor 1835*, II D. bl. 99-106, bl. 115-125, en bl. 131-136.

de ondubbelzinnigste bewijzen van genegenheid en hoogachting van hen te ontvangen. Hij was trouwens die hulde dubbel waardig, daar hij niet slechts de practijk, met grooten lof van kunde en bekwaamheid, geoeffend, maar zich ook, door een aantal schriften over onderscheidene deelen der Regtsgeleerdheid, omtrent de wetenschap verdienstelijk had gemaakt. Van daar ook, dat zijne benoeming tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, als eene billijke belooning van uitstekende verdiensten, door allen werd toegejuicht. De laatste jaren van zijn werkzaam leven bragt hij, als lid der Regtbank van eersten aanleg te Amsterdam, door, welker leden zijne ervarenis, kunde en voorlichting nog, met leedwezen, missen. Dat hij ook in de fraaije Letterkunde geen vreemdeling was, blijkt overvloedig uit zijn keurig en belangrijk stukje, ten titel voerende *de ware Pleiter*; en deze Maatschappij had derhalve goede redenen, om hem in den jare 1825 haar lidmaatschap op te dragen. Ofschoon dan ook VAN DER LINDEN schier den uitersten eindpaal van het menschelijk leven bereikte, mag echter zijn verlies, met volle regt, nog ontijdig genoemd worden.

[Levensbericht van Peter Steven Schull]

In een' veel minder gevorderden ouderdom, werd ons, op den 4 derzelfde Oogstmaand, een verdienstelijk Medelid ontrukkt door het

overlijden van Mr. PETER STEVEN SCHULL, die, in den jare 1791 geboren, slechts den zomer des levens bereiken mogt*. Op de Leidsche Hoogeschool, waar hij zich tot beoefening der Regtsgeleerdheid onthield, leide hij reeds eene blakende zucht voor dichtkunst en welsprekendheid, en bijzonder voor de Vaderlandsche Letterkunde aan den dag, waarvan zoo zijne getrouwe bijwoning mijner lessen, als zijn gemeenzaam verkeer mij aangename bewijzen gaf. Zich sedert tot oefening der Regtspractijk te Dordrecht hebbende nedergezet, wijdde hij de uren van uitspanning aan de voortzetting zijner geliefkoosde studien, en bragt daarvan, van tijd tot tijd, verscheidene schoone en geurige vruchten te voorschijn. Met regt, derhalve, verlangde deze Maatschappij hem, reeds in den jare 1823, aan zich verbonden te zien; en volgaarne nam hij de uitnodiging daartoe aan. Vele rijpe vruchten van zijn levendigen geest en uitgebreide kunde mogt zij, mogt de Vaderlandsche Letterkunde in 't gemeen, zich, bij een langer leven, van zijne onvermoeide werkzaamheid voorspellen; doch het behaagde der Goddelijke Voorzienigheid, in wier altijd wijze beschikkingen het ons, kort-

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode voor 1835*. II Dl. bl. 97 en 98.

zigtige kinderen van het stof, betaamt eerbiedig te berusten, deze hoop te verijdelen, en hem, weinig meer dan, 44 jaren bereikt hebbende, naar hooger en kring te verplaatsen.

[Levensbericht van Carolus Sulpicius Flament]

Ook de naastvolgende Herfstmaand ging voor de Maatschappij niet voorbij, zonder haar het overlijden van een' harer geachte Leden aan te kondigen. Op den 23 namelijk van die maand, scheidde, in den ouderdom van 77 jaren, als een verzadigd gast, uit dit leven de eerwaardige Grijsaard, CAROLUS SULPICIUS FLAMENT, Doctor en oud-Professor der Sorbonne, en gedurende vele jaren Bibliothecaris der Koninklijke Boekerij in 's Gravenhage*. Hij was een man van uitgebreide Letterkundige kennis, en, hoezeer hij, als Franschman van geboorte, zich de hebbelijkheid, om de Nederlandsche taal met gemak te kunnen spreken, even als zijne meeste landgenooten, niet had weten eigen te maken, had hij zich nogtans eene meer dan oppervlakkige kennis daarvan verworven, en niet alleen onze beste prozaschrijvers, maar onze vermaardste dichters, met oordeel en smaak, gelezen, gelijk mij uit met hem gevoerde gesprekken overtuigend gebleken is. Bovendien was hij niet slechts een man van achtbare ze-

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835, II Dl. bl. 242.

den, maar ook van uitnemende heuschheid, en zeer bereidvaardig om de schatten der hem toevertrouwde Bibliotheek, voor zoo veel zijn berigtschrift dit gedoogde, voor alle beminnaars van letteren en wetenschappen te openen.

Deze Maatschappij had derhalve goede redenen, om hem, reeds in den jare 1807, tot haar medelid te benoemen, en het bewijs van achting, hem door onzen geëerbiedigden Koning, in zijne benoeming tot Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw, gegeven, werd door allen, die hem kenden, als welverdiend beschouwd. Zijn dood zou intusschen nog meer betreurd zijn geworden, ware het niet, dat zijn opvolger, en, sedert verscheidene jaren reeds, zijn medehelper in het bestuur der Koninklijke Bibliotheek, ons de gegronde hoop deed voeden, dat hij het voorbeeld van zijnen waardigen voorganger, in allen deele, volgen zal.

[Levensbericht van Hendrik Arent Hamaker]

Nog veel grootere stof tot droefheid leverde der Maatschappij, het Vaderland, ja der gansche geletterde wereld de naastvolgende Wijnmaand. Reeds in haar begin, werd een verlies ter onzer kennis gebragt, 't welk bij allen, die kunde en weten schap op prijs stellen, eene diepe verslagenheid verwekte, dat namelijk, van den Leidschen Hoogleeraar in de

Oostersche talen, HENDRIK ARENT HAMAKER*.

Hadden alle 's mans vrienden en bekenden, van ganscher harte, gedeeld in zijnen rouw over het plotselijk wegrukken van eene geliefde en hem ten volle waardige gade, en de zorgvuldigste moeder voor hun talrijk en, voor het meerendeel, de moederlijke zorg nog grootelijks behoevend kroost, nog levendiger was hunne droefheid, toen, weinige dagen later, de tijding werd aangebragt, dat ook de vader door dezelfde ziekte, welke hem van zijne echtgenootte beroofd had, ten grave gesleept werd, de zorg voor zijn onmondig kroost achterlatende aan eene eerbiedwaardige moeder van zijne gade, welke in deze, de laatste harer dochteren ten grave had zien dalen, en aan eenen getrouwen vriend, ons hoog geacht medelid GEEL, die, gelijk altijd, zoo inzonderheid in de laatste treurige dagen, door zijn voorbeeld de waarheid van Salomoos uitspraak bevestigd had, dat er *een vriend is, die meer lief heeft, dan een broeder*, en gewisselijk zal voortgaan, die uitspraak te bevestigen. Gij verwacht zeker niet, M.H., dat ik u het groote verlies zal schetsen, 't welk deze Maatschappij, de Hoogeschool van Leiden,

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835, II D. bl. 274-277.

en de geletterde wereld in 't gemeen geleden hebben door den dood van een' geleerde, die, in den korten tijd, waarin het hem vergund werd de loopbaan der letteren te loopen, reeds vele ook vermaarde mannen, die dezelve veel vroeger dan hij waren ingetreden, verre was vooruitgestreefd, en door de natuur met alle begaafdheden was toegerust, om zijne beroemdste voorgangers, op een' merklijken afstand, achter zich te laten. In hem toch waren eene zeldzame sterkte van geheugen, eene ongemeene snelheid van bevassing, eene groote scherpzinnigheid van geest gepaard aan eene blakende geestdrift voor de letteren, een onleschbaren dorst naar uitbreiding van zijne kennis, en eene brandende zucht naar een' onsterfelijken naam, welke aan zijne onvermoeide werkzaamheid gedurig ten krachten prikkel strekten. Van daar dat hij, die als vroeger tot een' anderen werkring bestemd, de eerste oefenschool der letteren eerst binnentrad op eenen leeftijd, waarin de meesten die reeds verlaten hebben, binnen het verloop van weinig meer dan 25 jaren, waarop zijn overlijden, in den ouderdom van ruim 46 jaren, van zijne eerste intrede der letterbaan verwijderd was, zich tot eene hoogte van kennis en vermaardheid verhief, welke anderen, ook bij den besten aanleg en de meeste inspanning, ter naauwer nood, binnen het

dubbele van dien tijd bereiken. Eerst was het de Grieksche en Latijnsche Letterkunde welke hem derwijze aanlokte, dat hij zich aan hare beoefening geheel scheen te zullen wijden; en deskundigen durfden uit de proeven van vorderingen daarin, door hem in het openbaar gegeven, met zekerheid voorspellen, dat hij de beroemdste mannen in dat vak volkomen evenaren, zoo niet overtreffen zou. Doch de omvang der Westersche Letterkunde was voor den zich wijd uitstrekken geest van onzen HAMAKER te bekrompen; en naauwelijks had hij de eerste gronden voor de vruchtbare beoefening der Oostersche gelegd, naauwelijks had hij ontdekt, hoe vele en uitgebreide velden daar in, deels nog weinig bebouwd, deels nog ter naauwernood ontgonnen waren, of hij gevoelde zich door eene loffelijke eerezucht onwederstaanbaar gedrongen, om zijne vermogens, bij voorkeur, aan de bearbeiding van dezen schier onafmeetbaren akker en deszelfs weinig bebouwde gedeelten te koste te leggen. Welke heerlijke vruchten dit zijn besluit tot opheldering der uitlegkunde van het O. Verbond, tot openbaarmaking van tot dusverre verborgene schatten der Arabische Letterkunde, tot verklaring van merkwaardige punten der Oostersche middel-eeuwsche geschiedenis en oudheid, tot in het lichtstelling van het onderling ver-

band der talen, 't welk, in de laatste jaren, hem voornamelijk bezig hield, en waaraan zijn jongste kostbare lettergeschenk der belangrijke Academische Voorlezingen, door hem in den jare 1834 gehouden en dat slechts tot voorlooper dienen moest van een nog dieper gaand werk over hetzelfde onderwerp, in de Latijnsche taal uit te geven, zijnen oorsprong te danken had, welke heerlijke vruchten, zeg ik, dit besluit reeds hebbe voortgebracht en welk een' nog veel rijkeren oogst hetzelve, voor het vervolg, met goeden grond, verwachten deed, dit een en ander naar eisch te ontvouwen en vooral te waarden, zou niet slechts mijne krachten zeer verre te bovengaan, maar ook veel grootere ruimte en tijd vorderen, dan mij vergund is, bij deze gelegenheid, aan de gedachtenis van alle onze in het jongst verloopene jaar verstorvene leden toe te wijden. Ik zal daarom ook niet gewagen van de vele uitmuntende kweekelingen, uit zijne school voortgekomen, en van welke eenigen reeds den openbaren leerstoel der Oostersche letterkunde, met grooten lof, bekleeden. Want, hoezeer HAMAKER, als Academisch leeraar, voor de meerderheid der Studenten, tot wier behoeften en vatbaarheid het hem moeilijk viel af te dalen, misschien minder berekend was, had hij weinig zijns gelijken in bekwaamheid en ijver, om jongelingen van uitstekenden

aanleg en vurige leergierigheid tot een' hoogen trap van volmaaktheid in den omvang der Oostersche, vooral der Arabische Letterkunde op te voeren. Doch de uitwerking en voltooiing dezer ruwe en onvolkomene schets van HAMAKERS zeldzame verdiensten, als geleerde en Academisch onderwijzer, aan meer bevoegden tot die moeilijke taak overlatende, wil ik ten slotte nog met een enkel woord van hem, als mensch, spreken. Immers gij allen, M.H., zijt, even als ik, diep doordrongen van het besef, dat, hoe groot en schitterend ook iemands verdiensten, als geleerde, zijn mogen, dezelve nogtans merkelyk tanen, zoo niet eene geheele verdonkering ondergaan, wanneer zij niet door zijne menschenwaarde worden opgeluisterd. Doch ook in dezen kan onze HAMAKER de toets doorstaan, daar hij, met volle regt, den naam van een' edel' mensch mogt voeren. Het is waar, eene hem eigene en door omgang met menschen, die hij te ontzien had, weinig afgeslepen, groote openhartigheid deed wel eens zijne uitspraken eenigzins ruw en hard klinken, en gaf aan het zelfsgevoel, dat hij met allen gemeen had, en, zoo zeer als iemand, mogt koesteren, zeker voorkomen van hoogmoed; doch, in der daad, bezat hij eene groote mate van goedhartigheid en, misschien, wezenlijk veel minder hoogmoed, dan de mees-

ten, die hem daarvan beschuldigden. Bekrompenheid en kwaadwilligheid bragten ook wel eens zijn Christelijk geloof in verdenking, omdat hij in de uitlegging van het Oude Verbond met een' zeer vrijen geest te werk ging, zonder hetzelve met de verklaringen in het Nieuwe in verband te brengen, en het dus enkel uit het oogpunt van een' kundig' Schriftverklaarder, niet, gelijk doorgaans geschiedt, van een' Christen-Godgeleerde beschouwde; doch deze meer onafhankelijke beschouwing mogt hem ook somwijlen tot uitkomsten leiden, van de gewone, meer of min afwijkende, de Bijbelsche uitlegkunde won daarbij veelmeer, dan dat het dienen zou, om de grondslagen der Christelijke openbaring te ondermijnen. Dat hij hiertoe althans nimmer het opzet koesterde, maar, integendeel, die openbaring van harte huldigde, hiervan meen ik mij, op goede gronden, overtuigd te mogen houden, en hoorde hem, in gemeenzame gesprekken, meermalen gevoelens en gewaarwordingen van echte Godsvrucht uiten. Voorts was hij dienstvaardig, medelijdend en gereed, om, waar hij vermogt, hulp te betoonen, hartelijk getrouw omtrent zijne vrienden, een liefhebbend' echgenoot en zorgvuldig vader; met één woord HAMAKER verdient ten volle, ook als mensch, onder de edelen van ons geslacht geteld te worden.

Zijn verlies mag derhalve, met regt, zeer groot, ja, in vele opzigten, onherstelbaar genoemd worden; en deze Maatschappij, aan welke hij sedert zijne verbindtenis met dezelve in het jaar 1817, belangrijke diensten bewees, heeft, in 't bijzonder, vele redenen, om hetzelve op het hartelijkst te betreuren.

[Levensbericht van Joannes Willmet]

Er waren na het overlijden van HAMAKER nauwelijks twee weken verlopen, toen zijn beroemde leermeester, JOANNES WILLMET, rustend Hoogleeraar der Oostersche Letterkunde te Amsterdam, op den 22 van Wijnmaand, in den ouderdom van ruim 85 jaren, dien uitmuntendsten van zijne leerlingen naar het graf volgde*. In vroegere jaren, toen hij nog het predik-ambt bekleedde, zich reeds, als geleerd beoefenaar der Oostersche talen, door de uitgave van een handwoordenboek der Arabische taal, met lof bekend hebbende gemaakt, handhaafde hij niet slechts, als Hoogleeraar in die talen, eerst te Harderwijk, daarna te Amsterdam, maar vermeerderde ook grootelijks zijnen verworven' roem, zoo door het vormen van vele kweekelingen, die zijner school tot eer verstrekten, als door de uitgave van verscheidene, in keurig en sierlijk Latijn gestelde, redevoerin-

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835. II D. bl. 307 en 308.

gen, die zoo van zijn' goeden smaak, als van zijne uitgebreide kundigheden getuigen, en van andere belangrijke stukken, tot het vak zijner letteroefeningen betrekking hebbende. Opgeruimd van aard en sterk van gestel, had hij het zeldzaam voorregt van, tot in hoogen ouderdom, eene volkomene gezondheid te genieten en in alle genoegens van het leven te kunnen deelen. Zijne goedhartigheid, levendigheid van geest en groote kunde maakten zijnen omgang aangenaam en leerrijk, en deden hem de algemeene achting en genegenheid verwerven. Hij ontsliep eindelijk zacht, en naar wij vertrouwen, zalig, op den reeds genoemden 22 van Wijnmaand des vorigen jaars, eene geliefde en geëerbiedigde nagedachtenis achterlatende, en, daar deze Maatschappij hem, sedert het jaar 1814, onder hare sieraden tellen mogt, ook overwaardig, dat wij zijn aandenken in zegening houden.

[Levensbericht van Jac. Scheltema]

Slechts drie dagen later leed de Maatschappij een nog grooter en smartelijker verlies door het overlijden van haar hoogst verdienstelijk medelid, Mr. JAC. SCHELTEMA, die, op den 25 van Wijnmaand des vorigen jaars, in den ouderdom van ruim 68 jaren, te Utrecht uit het leven scheidde*. Zijne geboorte uit deftige ouders

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1835, II. D. bl. 305.

te Franeker, zijne opleiding tot Regtsgeleerde op de toenmalige Hoogeschool zijner geboortestad, zijn deel aan de burgerlijke beroeringen vóór en in het jaar 1787, met de gevolgen daarvan, de verschillende betrekkingen, waarin hij zich, vooral na het jaar 1795, geplaatst zag, en van welke die van Griffier van het Hooge Militaire Geregts-hof te Utrecht de laatste was, alle deze bijzonderheden, elders genoeg vermeld, zal ik niet voor uw geheugen terug roepen*. Even weinig wil ik u de breede lijst voorhouden der menigvuldige, grootere en kleinere, schriften, door den onvermoeid werkzamen man in het licht gezonden, of klagten aanheffen over het onvervuld blijven van zijnen wensch, om in eene voordeelige en eervolle betrekking, zich geheel aan de opheldering der Vaderlandsche geschiedenis, letterkunde en Oudheden te kunnen toe-

* Men kan daarvan berigt vinden in het *Tijdschrift voor Geschiedenis, Oudheden en Statistiek van Utrecht*, voor 1835, n° 10, bl. 451-463, waar men ook eene lijst zijner werken ontmoet. Dezelve kan echter nog aangevuld worden uit die, geplaatst in het *Mengelwerk der N. Vaderl. Letteroefeningen*, voor 1834, n° 11. Voorts leze men de keurige redevoering, door den Utrechtschen Hoogleraar J. KOPS ter viering van zijne nagedachtenis uitgesproken, en gedrukt onder den titel van *Hulde aan de letterkundige verdiensten van Mr. JACOBUS SCHELTEMA*.

wijden. Maar ik zou U, M.H., noch mij zelven voldoening geven, indien ik niet, met welgevallen, uitweidde over de uitstekende diensten, door hem, met even groote kunde, als onafmatbaren ijver en altijd blakende geestdrift, ter volmaking der genoemde en ons, als leden der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde, na aan het harte liggende vakken van kennis bewezen. Ja naauwelijks leerde ik iemand kennen, die met een' zoo vurigen en altijd werkzamen ijver voor alles, wat tot de eer des Vaderlands en die van deszelfs letterkunde, in den ruimsten zin des woords, betrekking heeft, als wijlen ons geëerd Medelid, bezielde was, welke die eer, vooral die van zijn' geboortegrond Vriesland, met meer kracht en geestdrift zocht, met gelukkiger gevolg wist te handhaven. Geene moeite was hem te groot, geene nasporing te omslagtig en bezwaarlijk, om het geen hij meende tot opheldering der Vaderlandsche geschiedenis en oudheid te kunnen strekken, uit den duisteren schuilhoek, waarin het verborgen lag, te voorschijn te halen, en aan het licht te brengen. Met vurige geestdrift en ongemeene schranderheid wist onze SCHELTEMA verborgene schatten voor den Vaderlandschen roem te ontdekken, en aan den dag te brengen. Veel en veel belangrijks werd hierdoor ter algemeene kennisse gebracht, 't welk, zon-

der hem, misschien voor altijd, in de vergetelheid zou zijn begraven gebleven. Doch, was hij meermalen gelukkig in zijne nasporingen, hij zag ook zijne strelende verwachtingen wel eens smartelijk te leur gesteld. Zoo herinner ik mij, hem eens, met kennelijken weemoed, eene dergelijke verijdeling van zijne uitzigten te hebben hooren verhalen. Onderrigt, dat bij een aanzienlijk gelacht nog eene kostbare verzameling papieren van vroegere herkomst, tot opheldering der Vaderlandsche historie dienstig, bewaard werd, had hij lang zijne beste pogingen aangewend, om dezelve te zien te krijgen. Eindelijk zag hij zich den toegang tot dezelve geopend. Op een' zolder ontsloot men voor hem de groote kist welke dien kostbaren schat bevatte; doch verbeeldt U het grievende van zijne teleurstelling op de ontdekking, dat de ratten, enkel bedacht om hunnen honger te stillen, zich aan dezen papieren schat zoo lang, zoo onverzadelijk en met zoo weinig stoornis vergast hadden, dat er niets lees- of bruikbaar was. Moge dit voorbeeld tot waarschuwing strekken van zulke leden van oude en aanzienlijke geslachten in ons Vaderland, als welke nog belangrijke en ongebruikte bijdragen tot deszelfs geschiedenis onder zich bewaren, om dezelve, zoo niet door de mededeeling aan een' kundig' en bescheiden'

historiekenner ter algemeene kennis te brengen, dan ten minste voor een dergelijk volkomen bederf te beveiligen; moge hetzelfde voor een verlicht en Vaderland- en wetenschapminnend Bestuur ter opwekking dienen, om te zorgen dat omtrent bekende, doch, tot hiertoe, aan het oog van onderzoeklievenden onttrokkene, kostbare verzamelingen, hoedanige b.v. de nagelatene papieren van de beroemde Raadpensionarissen VAN SLINGELANDT en VAN DE SPIEGEL zijn, niet eens een dergelijk onheil plaats vinde, en alzoo de daarin opgeslotene onwaardeerbare schat onherstelbaar verloren rake! - Doch keeren wij, na dezen uitstap tot onzen waardigen SCHELTEMA terug.

Gij weet, M.H., dat zijn veel omvattende geest en onleschbare zucht tot onderzoek hem het gansche uitgebreide veld der Vaderlandsche geschied-, letter- en oudheidkunde deed bearbeiten, en schier overal met nieuwe ontdekkingen verrijken. Dit in alle zijne bijzonderheden te ontwikkelen en door voorbeelden te staven, zou een' veel langeren tijd vereischen, dan de gelegenheid van dezen dag mij vergunt daaraan te besteden; en zou, buitendien, voor de meesten Uwer, evenzeer als ik, in staat 's mans ongemeene verdiensten, naar eisch, te waarden, geheel overtollig zijn. Het zal voor mijn oogmerk genoeg zijn de vele geurige en aangename voortbreng-

selen voor uw geheugen terug te roepen, door wier mededeeling deze Maatschappij, aan welke hij, sedert het jaar 1804, verbonden was, vele jaren achtereen, het nut en genoegen van hare openbare Vergaderingen niet weinig vermeerderd zag. Nu eens leerde hij ons de verstandelijke en zedelijke waarde van Neêrlands grootsten geschiedschrijver, P. CZ. HOOFT, uit 's mans brieven kennen, of stelde ons het even achtbaar, als beminnelijk zusterenpaar, ANNA en MARIA TESSELSCHADE ROEMERS VISSCHER, als waardige vriendinnen der beroemdste mannen van haren tijd, en begaafde dichtersessen, in eene bevallige schilderij voor oogen. Op een' anderen tijd onderhield hij ons over een' van HOOFTS vermaarde vrienden en tijdgenooten, LAURENS REAEL, vooral ook met oogmerk om deszelfs minder bekende verdiensten, als Nederduitsch dichter, in het licht te stellen. Dan eens deed hij ons, in JOHANNES WIER, den eersten moedigen bestrijder van het bijgeloof eerbiedigen; terwijl hij, op een' anderen tijd, de dwaasheid en jammerlijke onkunde van het voorgeslacht, in het vervolgen der dusgenaamde tooverheksen, voor ons ten toon stelde, en ons alzoo krachtig opwekte, om de onschatbare voordeelen van beschaving en verlichting, naar eisch, te waarden. Dan

genoeg reeds meen ik gezegd te hebben (want alles op te noemen zou te lang vallen) om U de groote verplichtingen te herinneren, welke deze Maatschappij aan de welwillendheid van haar werkzaam medelid heeft. Had zij dus de heugelijke ondervinding van zijne bereidvaardigheid, om uit zijn' rijken voorraad veel leerrijks en onderhoudends mede te deelen, ook de meeste andere geleerde en letterminnende instellingen in ons Vaderland, welke hem daarom ook, om strijd, tot haar medelid verkozen, smaakten daarvan de aangenaamste vruchten. Desgelijks ontsloot hij gaarne zijne schatkamers voor andere beoefenaars van zijne geliefkoosde vakken, van welke naauwelijks iemand ooit hem, te vergeefs, om raad en onderrigting aanzocht. Gulheid en mededeelzaamheid toch kenmerkten hem, als geleerde en als mensch, en behoorden tot de vele lofwaardige en beminnelijke trekken van zijn karakter. Nijd en afgunst waren daaraan geheel vreemd; en, verre van de verdiensten van anderen, die dezelfde letterbaan met hem betraden, laaghartig en smadelijk te verkleinen, deed hij daaraan veeleer, gaarne en van ganscher harte, hulde. Opregt en ongeveinsd van aard, en gewoon te spreken, zoo als hij dacht, leide hij wel eens eene ingenomenheid met zijne onderzoekingen en de vruchten daarvan aan den dag, die, mogt

zij ook sommigen wat te kinderlijk schijnen, niets minder dan hoogmoed verried; eene ondeugd, regtstreeks overstaande tegen de hoedanigheden van algemeene goedwilligheid en vervreemdheid van alle nijd en onbillijke verkleining van anderer verdiensten, die aan zijn karakter tot sieraad strekten. De bijzondere sterkte van zijn rijk gestoffeerd geheugen, en zekere aanleg tot luim en schuldelooze scherts maakten zijnen omgang zeer behagelijk en leerrijk tevens. De slagen des tegenspoeds, welke hem meermalen zwaar troffen, verdroeg hij met Christelijke onderwerping, Christelijken moed. Voorts was hij een getrouw vriend, een liefderijk echtgenoot, een zorgvuldig vader; en, gelijk hij, zoo iemand, het blijk van achting waardig was, 't welk onze geëerbiedigde Koning hem gaf, door hem, bij de eerste instelling der Ridderorde van den Nederlandschen Leeuw, met het eereteken daarvan te versieren, zoo verdient hij ook ten volle, dat zijne nagedachtenis bij zulken, die hem kenden, bij de leden dezer Maatschappij, bij allen, die op de uitbreiding van de eer des Vaderlands prijs stellen, ja bij de gansche nakomelingschap in dankbare zegening blijve.

[Levensbericht van Jan Verschuur]

Ook de naastvolgende Slagtmaand leverde der Maatschappij, reeds in hare eerste dagen, nieuwe stoffe tot droefheid. Op den 4 namelijk

dier maand werd aan haar, tot hartelijk leedwezen van zijne naaste betrekkingen en vrienden, van zijne stadgenooten en onder deze vooral ook de leden der maandelijksche Vergadering, in den ouderdom van ruim 67 jaren, door den dood ontrukkt de Heer Mr. JAN VERSCHUUR, sedert het jaar 1805 medelid dezer Maatschappij. Deze man, op den 29 van Herfstmaand des jaars 1768, te Amsterdam, waar zijn vader de geneeskunde oefende, geboren, kwam, reeds in zijne jeugd, met zijn' vader naar Leiden, en hield sedert binnen die stad zijn verblijf, waar hij, wegens zijne Regtsgeleerde kundigheden, gedurende eene veeljarige vervulling van den post van Officier bij de Regtbank van eersten aanleg, aan den dag gelegd, wegens zijne zucht tot letteren en wetenschappen in 't gemeen, wegens het nut, door hem, in verschillende betrekkingen, geheel belangeloos gesticht, wegens de minzaamheid van zijn karakter en den geest van Christelijke goedwilligheid, die hem bezielde, met regt. algemeen bemind en geacht was.

[Levensbericht van Rutger Metelerkamp]

Verder moet ik u nog het overlijden herinneren van eenen man, die, in onderscheidene gewigtige betrekkingen, eerst van lid der Staten-Generaal, laatstelijk van lid van den Raad van State, aan Vaderland en Koning groote

diensten bewees, dat namelijk van den Heer Mr. RUTGER METELERKAMP, die, op den 9 van Louwmaand van dit loopende jaar, in den ouderdom van omstreeks 64 jaren, in 's Gravenhage uit het leven scheidde*. Ook als geleerd beoefenaar der Vaderlandsche geschiedenis en der algemeene en bijzondere huishoudkunde van Staat, maakte hij zich, door de uitgave van verscheidene, daartoe betrekkelijke schriften, met lof bekend. Onze Maatschappij had derhalve allezins voldoende redenen, om hem, in den jare 1815, haar lidmaatschap aan te bieden; een aanbod, 't welk hij, volgaarne en met dankbaarheid, aannam. Met geen minder regt betreurt zij thans ook, gelijk alle hoogschatters van kunde en verdiensten, het overlijden van een' Staatsman en geleerde, die, nog kortelings, door zijne belangrijke verhandeling *over den invloed der Verbodswetten, ook bij represaille genomen, op de welvaart der Volken*, door het Utrechtsch Genootschap met een' gouden eerepenning bekroond, openlijk heeft doen blijken, welke rijpe en geurige lettervruchten men van hem, bij een langer leven, nog zou hebben mogen verwachten.

* Zie den *Alg. Konst- en Letterbode* voor 1836, I Dl. bl. 33 en 34.

[Levensbericht van Huibert Griffioen van Waerder]

Eindelijk moet ik nog met lof gedenken aan een achtbaar medelid, die, weinige dagen vóór het houden dezer Vergadering, op den 17 namelijk der loopende maand, der Maatschappij ontviel. Ik bedoel den Heer Mr. HUIBERT GRIFFIOEN *van Waerder*, eerst sedert het jaar 1828 aan dezelve verbonden. Op den 23 van Bloemaand des jaars 1754, te Gouda uit een deftig geslacht geboren, werd hij vroegtijdig tot de letteroefeningen opgeleid, waartoe zich een gunstige aanleg in hem vertoonde. Na een vijfjarig verblijf op de Hoogeschool te Leiden, werd hij, in het laatst van het jaar 1775, met den welverdienden eeretitel van Meester in de beide Regten begiftigd. Sedert oefende hij, gedurende eenige jaren, met lof de Regtspraktijk in 's Gravenhage. In den jare 1783, keerde hij naar zijne geboorteplaats Gouda terug, waar zijn vader de aanzienlijkste eereposten, met name ook dien van Burgemeester, bekleed had, en werd weldra door de stedelijke regering in belangrijke betrekkingen geplaatst. De aanbeveling van den toenmaligen Pensionaris van Gouda, den beroemden H. VAN WIJN, deed hem, in 1785, tot Secretaris benoemen van eene Commissie uit de Staten-Generaal tot opneming van het Finantie-wezen der Admiraliteit in Vriesland. Vier jaren later, werd hij,

door invloed van den kundigen en achtbaren Raad pensionaris VAN DE SPIEGEL, eerst met eene belangrijke regterlijke commissie belast, daarna tot Pensionaris-honoraire der stad Tholen, en eindelijk tot de eervolle waardigheid van Raadsheer in den Hoogen-Raad voor Holland en West-Vriesland benoemd. In deze laatste betrekking bleef hij, met grooten lof van kunde, eerlijkheid en onpartijdigheid, werkzaam tot aan de ontbinding van dien Raad, ten gevolge der groote omkeering van zaken in het begin des jaars 1795.

Sedert leidde hij een ambteloos leven, en wees zelfs gedane aanbiedingen op eene heusche wijze van de hand. Alleen aanvaardde hij, in kalmere tijden, den post van Hoog-Heemraad van het Groot-waterschap van Woerden, in welks omstreken hij merkelijke bezittingen had. Ook na onze heugelijke verlossing van het Fransche dwangjuk en de verheffing van het door hem steeds geliefde Oranje-huis tot de Koninklijke waardigheid, bleef hij aan eene geletterde rust boven het woelig staatstooneel de voorkeur geven. Hij aanvaardde nogtans, met dankbaarheid, het blijk van achting en erkentelijkheid voor den lande vroeger bewezene diensten, hem door onzen geëerbiedigden Koning, in zijne benoeming tot Ridder der Orde van den

Nederlandschen Leeuw, gegeven. Ook nam hij gaarne de werkzaamheden van Lid der Staten van Holland waar. Met lust en ijver voor de beoefening der letteren en bijzonder voor de eer der Vaderlandsche Letterkunde bezielde, was hem de uitnoodiging welgevallig, om met deze Maatschappij in verbindtenis te komen. Slechts eenmaal trad hij, na de uitgave van zijn Academisch proefschrift, als schrijver te voorschijn, en wel tot verdediging van de eer zijner geboortestad Gouda*, welke hij door eene oppervlakkige beoordeeling van een' beroemd' Staatsman, die aldaar korten tijd zijn verblijf gehouden had, verkort rekende. Hij overleed eindelijk zacht en kalm, en met de blijde hoop van een' geloovig Christen, op den reeds genoemden 17 dezer maand, binnen 's Gravenhage, in den gezegenden ouderdom van ruim 82 jaren, aan alle zijne betrekkingen en vrienden, maar vooral aan zijne weduwe, Vrouwe A.C. DABENIS, eene oorzaak van diepen rouw achter latende.

Ziet daar, M.H., de mij opgelegde, treurige taak, zoo veel in mij was, ten einde gebragt. Ik eindig deze inleidende aanspraak met uitboe-

* Door zijn geschrift: *Mijne Herinneringen, en Nalezing mijner Herinneringen, van Gouda*, m. pl., 's Gravenh. 1821, 22 zonder zijnen naam uitgegeven.

zeming van mijnen hartelijken wensch voor den toenemenden bloei en luister dezer Maatschappij, voor de welvaart van alle hare Leden, en bijzonderlijk van haren Koninklijken Beschermheer en zijn doorluchtig geslacht, voor den steeds klimmenden roem en voorspoed, eindelijk, van geheel ons dierbaar Vaderland.

De Vergadering bedankt den Voorzitter voor deze Aanspraak, en verzoekt dat dezelve, als naar gewoonte, in de Handelingen van dezen dag moge gedrukt worden. Hierna overgegaan wordende tot de behandeling der onderscheiden punten in den Brief van beschrijving vermeld, leest Prof. J. GEEL, uit naam en op verzoek van den afwezigen Secretaris Prof. H.W. TYDEMAN, het navolgend Verslag van het verhandelde op de openbare en bijzondere Vergaderingen der Maatschappij gedurende dit afgeloopen jaar:

I.

MIJNE HEEREN, ZEER GEACHTE MEDELEDEN!

De Voorlezer dezes wil heden wel mijne mond zijn tot Ul. om Ul. te berigten, wat mijne pen nopens de werkzaamheden onzer openbare en maandelijksche Vergaderingen gedurende het afgeloopen maatschappelijk jaar heeft opgeteekend. Ik zelf worde zeer mijns ondanks verhinderd mij van dezen en al mijne andere pligten van dezen dag te kwijten: t' huis gehouden door eene ligte ongesteldheid; doch welke mij heden dubbel en driedubbel smartelijk is, daar ze mij verhindert hier op mijnen post zoowel als in Ul. aangenaam en vereerend gezelschap te zijn. - Doch het is niet over mij, dat ik Ul. verslag moest doen; maar van de Maatschappij en hare Vergaderingen. - Die Vergaderingen nu, zijn geregeld gehouden; in zoo ver althans, dat de derde openbare Vergadering, welke om verscheiden redenen geen voortgang heeft kunnen hebben, door eene buitengewone bijzondere Vergadering is vergoed geworden. En dit is zoo goed bevallen, dat onze geëerde Voorzitter den wensch heeft geuit, dat deze soort van ongeregelde bij ons regelmatig worden mogt. Wij hebben geoordeeld, dat

art. 38 vergel. met art. 9 der nieuwe Wetten, ons de behoorlijke ruimte liet, om telken jare in dezen naar het meeste genoegen der Leden en het belang der Maatschappij te handelen.

De onderwerpen der Voorlezingen, waarmede de Heeren L.G. VISSCHER, R.H. VAN SOMEREN, DEN BEER POORTUGAEL en de Secretaris TYDEMAN, de openbare; en de Heeren SIEGENBEEK, BODEL NYENHUIS, KIST, DONCKERMANN en ROBIDÉ VAN DER AA de bijzondere Vergaderingen hebben bezig gehouden, zullen, als naar gewoonte, in het gedrukt verslag vermeld worden*; terwijl hier de open-

* In de maandelijksche Vergadering zelve, die tot het regelen der leesbeurten voor dit seizoen bijeen was, den 2 October 1835, las de Heer ROBIDÉ VAN DER AA, wien wij het genoegen hadden er bij tegenwoordig te zien, een paar aangename dichtstukjes. De eerste openbare Vergadering werd gehouden den 13 November. Dezelve werd geopend door Prof. L.G. VISSCHER, te *Utrecht*, met eene beschrijving van de huldigingsreis van Philips, zoon van Keizer Karel V, door de Nederlandsche Gewesten, als aanstaand Opperheer, in 1549; en besloten door den Heer R.H. VAN SOMEREN, met de voordragt van een gedicht op het 50jarig bestaan der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. - De tweede openbare Vergadering werd gehouden den 5 Februarij 1836. In dezelve las Prof. H.W. TYDEMAN zijne derde Verhandeling over de Staatspartijen in de voormalige Republiek der Vereenigde Nederlanden, thans bijzonder als 'vermaning en troost' aan de nog overgebleven leden der oude Oranje-partij. Daarna las de Heer DEN BEER POORTUGAEL een dichtstuk, voorafgegaan door eene inleiding in prosa, over de moeilijkheid om den naam van Dichter te verdienen. - In de bijzondere Vergadering van 4 December las de Heer Mr. J.T. BODEL NYENHUIS beredeneerde Uittreksels uit de minuten der letterkundige Brieven van wijlen Mr. H. VAN WYN, welke door denzelfden aan deze Maatschappij gelegateerd zijn (zie *Handd.* 1834 bl. 71 en 84). - In die van den 19 Februarij las de Voorzitter SIEGENBEEK eenige Taalkundige aanmerkingen, en de Heer DONCKERMANN eenige vertaalde Oden van *Anacreon*, in Nederduitsche dichtmaat overgebracht: - en in eene buitengewone Vergadering, den 11 Maart, las Prof. KIST eene verhandeling over den oorsprong der Dank- en Bededagen in de Christenheid, en bijzonder over die in ons Vaderland.

lijke eer toekomt aan ons geleerd Medelid BERGMAN, voor zijne ons togedachte Voorlezing, welke de veelheid van andere stof op onze Vergaderingen ons verhinderd heeft aan te hooren; doch welke ik thans Ul. allen ter lezing moet aanbevelen in het geacht Tijdschrift *de Vriend des Vaderlands**; het uitgebreid verslag nopens de Taalkundige Voorlezingen van ons diep betreurd Medelid HAMAKER.

Nopens de eenige ingekomen Verhandeling om naar den prijs te dingen, op ééne der beide bij ons loopende belangrijke vragen, zult Gijl. straks de eenstemmige advijzen der Be-

* No. 4, 5, 6, van dit jaar 1835.

oordeelaars, en het praeadvij's der volgens de wet daarop benoemde Commissie, vernemen. -

Gelukkig, dat de kunde en ijver onzer Medeleden ons in staat stelt, om, ook zonder met goud betaalde bijdragen, spoedig een' kostbaren bundel aan Ul. en het letterkundig publiek te kunnen aanbieden. Er wordt reeds werkelijk sedert het begin dezes jaars gedrukt, aan een nog onuitgegeven, ofschoon lang gewenscht gedicht van JAC. VAN MAERLANT, met welks bezorging ons geleerd Medelid Prof. CLARISSE de oude Nederlandsche Letterkunde bezig is te verpligten: en wanneer dat stuk, eenmaal afgedrukt, zal opgehouden hebben de *Heimelijkheid der Heimelikheden* te zijn, dan zal er schot gegeven worden aan de dringend wachtende grooter of kleiner stukken van de Heeren SIEGENBEEK, SMITS te Dordrecht (eene dubbele bijdrage). BODEL NYENHUIS, HALBERTSMA, Professor MEYER te Groningen, enz. Ook hebben wij wettige aanspraak op eene onuitgegevene Verhandeling van wijlen den Heer VAN WYN; en gegronde hoop op eene van wijlen den Heer LAMBRECHTSEN: - en een groot en rijk verschiet is ons, hoe zeer nog slechts van verre, geopend door ons buitenlandsch Medelid TROSS, te Hamm, betreffende een geheelen omvang van nog onbekende oud Nederlandsche Dichtwerken.

Wij hebben aan ons Medelid den Heer W. MESSCHERT, op zijn verzoek de vrijheid gegeven, om uit de eerste reeks der Werken dezer Maatschappij afzonderlijk te doen herdrukken en uit te geven: de Verhandeling, bij deze Maatschappij bekroond, van W. BILDERDYK, toen nog Student te Leiden, *over het verband van de Dichtkunst en Welsprekendheid met de Wijsbegeerte*. Doch het doet mij leed, dat de Heer MESSCHERT, de inrigting van onze Maatschappij met die van sommige andere, naar het schijnt, verwarrende, in een vooraf geplaatst berigt, openlijken dank voor deze vergunning betuigt ‘aan Heeren Bestuurderen dezer Maatschappij.’ Onze Maatschappij toch heeft eigenlijk geene *Bestuurders*, zij heeft slechts *Ambtenaren* (blijkens het *zevende* Hoofdstuk der Wetten). Het verzoek van den Heer MESSCHERT is in de buitengewone Vergadering van den 11 Maart l.l. door den tijdelijken Voorzitter ingebracht, en, na deliberatie, *door de Vergadering* toegestaan. -

Bij onze aanschrijving en uitnoodiging, gevoegd bij den Beschrijvingsbrief van voorleden jaar, hadden wij een ‘rijp overleg in onze maandelijksche Vergaderingen’ beloofd over de mededeelingen, welke wij van onze geëerde medeleden verwachtten op onze daarbij ver-

vatte verklaring en wensch, betreffende de ultra-Siegenbekiaansche wanspelling der uitheemsche in onze taal voorkomende woorden. Het is, als of met het afsterven van ons ijverig Medelid, den Hoogl. REUVENS, die de eigenlijke Auteur van dat voorstel was, de ijver onzer medeleden daarop is uitgestorven. Immers wij hebben in dit geheele jaar van al onze leden slechts drie mededeelingen desaangaande gehad. De eene van den Heer OUWERKERK DE VRIES, te Amsterdam, die het krachtdadig gezag van Z.M. tegen die wanspelling wilde ingeroepen hebben; eene andere van den Heer BOONZAJER, te Gorinchem, die de quaestie wilde voorkomen, door alle uitheemsche woorden uit de taal te verbannen (hetgeen ons in een nog grooter *labyrinth* - ik wilde zeggen *doolhof* - zou storten); en de derde, die ons wel het best voldeed, van den Heer DE KANTER, te Middelburg, dat hij, als Chef der Griffie van het Provinciaal Gouvernement van Zeeland, in den geest van de Maatschappij de noodige maatregelen had genomen. - Dit betreft het *zevende* der Punten van deliberatie voor deze Vergadering.

Voorts heb ik Ul. alleen te zeggen, dat alle de leden, in de algemeene Vergadering des vorigen jaars gekozen, deze benoeming dankbaar hebben aangenomen; doch dat, kort na die

Vergadering, de Heer J.F. SERRURIER, in 's Hage, Lid sedert 1830, zijn lidmaatschap heeft afgelegd; - en dat, ingevolge Ul. jaarlijksche vergunning, de maandelijksche Vergadering tot Leden der Maatschappij verkoren heeft, de te Leiden wonende Heeren, Mr. C.J. LUZAC, Regter van Instructie in de Regtbank van Eersten Aanleg, en de DD. Litt. (en ook practiserende Letterkundigen), de Heeren W.H.D. SURINGAR en J.J. DE GELDER.

II.

De Heer J.T. BERGMAN, Medelid van de Commissie tot de Bibliotheek der Maatschappij, leest aangaande dezelve over het afgelopen jaar, het volgend verslag:

MIJNE HEEREN! GEËERDE MEDELEDEN!

Alweder is een jaar verlopen, sedert onze laatste bijeenkomst, en niettegenstaande een zoo kort tijdsbestek, waren de omstandigheden, in welke onze Maatschappij verkeerde, velerlei: de verliezen vooral in het personeel harer Leden niet gering, al bleef de Wetenschap dan ook op dezelfde hoogte zich handhaven, of al werden misschien hare grenzen door hare beoefenaars meer en meer uitgebreid. Een der vele hulpmiddelen voor die uitbreiding, welke

aan alle onze Leden, bijaldien zij zulks slechts verlangen, altijd ten dienste staat, is gewis onze Boekerij. Verneemt dan nu ook, alhoewel kortelijk, of en waardoor deze aanmerkelijke Verzameling in dit jaar vermeerderd werd.

Onze jaarlijksche toelage werd door ons in nuttige werken besteed, welke, 't zij nieuw uitkwamen, of op inlandsche, en ook uitlandsche, Boekverkoopingen (b.v. te Gent en te Parijs), gekocht werden. Korthedshalve noemen wij thans alleen als een hoofdwerk, het kostbare *Grammatisch-kritisches Wörterbuch der Hochdeutschen Mundart* van ADELUNG, in vier deelen, quarto; en onder onze gekochte HSS., een *Gelria Illustrata* van den Arnhemschen Rector KEUCHENIUS; Dictaten van een Nederlandsch Geleerde over de *Germania* van TACITUS: - benevens de dissert. van J. DE TIMMERMAN over *de Unie tusschen Holland en Zeeland in 1575*, met tallooze aantekeningen en bijdragen. Hier aan en aan zoo veel anders dat Ul. uit het jaarlijksch Toevoegsel tot den Catalogus kenbaar zal worden, besteedden wij onze gewone toelage.

Geschenken voor de Boekerij ontvingen wij van *vreemden* en van *leden*; geschenken, zoowel van *gedrukte werken* van anderen, als van *eigene lettervruchten*. Van allen kortelijk iets.

De Heer HOLTROP, thans Bibliothecaris te

's Gravenhage, zond een Latijnsch Breviarium der Utrechtsche kerk, zijnde een druk van Gouda, Ger. Leeu, ten jare 1479, welke aan VISSER en JANSEN onbekend gebleven is, en de reeks onzer *incunabelen* vermeerdert. *Eigen* werken van *vreemden* werden ons, ten vervolge, aangeboden door Bestuurderen van het Zeeuwsch en Utrechtsch Genootschap, in hunne laatste bekroonde geschriften; door de Heeren A.J. VAN DER AA te Breda, J. DIRKS te Leeuwarden, J. HAEFKENS te Leerdam, JAN VAN HARDERWIJK te Rotterdam en Mr. P.J. TIMMERS VERHOEVEN te Dordrecht, uit ons tegenwoordig Vaderland; door de Heeren CANNAERT, REUS, BLOMMAERT en J. DE JONGHE, welke allen uit het naburige Vlaanderen zijnde en in de landtaal schrijvende, ten bewijze verstrekken hoe men *daar* bestendig die oude landtaal blijft huldigen. Van ditzelfde zal ons hieronder (bl. 51.) nog een bewijs voorkomen.

Wat onze *Leden* ons verschaften, was insgelijks van tweeërlei aart. Eenige deden ons verschillende oude en zeldzame Boekwerken, te zamen schier een honderdtal, toekomen; onder deze gevers waren het de HH. JANSSEN, LEEMANS, KIST, BOONZAJER, VAN HASSELT, BUIJSKES, VAN LEEUWEN, HALBERTSMA, TROSS van *Hamm*, HOFFMANN van *Breslau*, SERRURE van *Gent*, die zich meer of minder onderscheidden, bij welke ons Medelid, de Heer

BODEL NYENHUIS, het zijne voegde, en wij niet mogen voorbijgaan te vermelden, dat de Hoogl. TYDEMAN, en de Heer BERGMAN achtereenvolgens, ieder meer dan twintig werken uit hunne Boekerijen voor ons afzonderden. Daarenboven schonken de genoemde Hoogleeraar en de Heeren TROSS en JANSSEN ons elk een Nederduitsch HS.: de eerste, een gedicht in eene oude Rederijkkamer ingeleverd; de tweede, een gebedenboek; de derde, een geschrift van Theologisch-mystieken inhoud, in verschillende opzigten merkwaardig.

Maar de *eigene* werken der Leden, welke wij ontvingen, waren niet minder talrijk. Ruim vijftig onzer Medeleden bragten ons de vruchten hunner werkzaamheid aan. Van de buitenlandsche Leden, gaf ons Prof. SCHLEIERMACHER te *Darmstadt* zijn werk *sur l'influence de l'écriture sur le langage* etc., de Heer WILLEMS te *Gent* zijne pas dezer dagen voltooide prachtuitgave van HEELU'S *Slag van Woeringen*, in quarto; zijn stadgenoot SERRURE, het vervolg des door hem geredigeerd wordenden Journaals, *le Messenger des Sciences et des Arts de la Belgique*; de Heer CORNELISSEN, mede te *Gent*, gaf één, Prof. HOFFMANN van *Fallersleben*, drie, DIRCKINCK HOLMFELD, uit *Denemarken*, vier, LAMBIN, te *Iperen*, vijf zijner lettervruchten: alles juist in de drie hoofdvakken onzer Bibliotheek, taal-, oudheid- en geschied-

kunde. Wij willen Ul. van de vijftig inlandsche Leden slechts de namen mededeelen: het zijn de HH. ROBIDÉ VAN DER AA, W.C. ACKERSDYCK, ASSER, BEELAERTS *van Blokland*, BEELOO, DEN BEER POORTUGAEL, BERGMAN, VAN DEN BERGH, BODEL NYENHUIS, VAN BOLHUIS, P. BOSSCHA, BOSWORTH, Ds. JAN BROUWER, Prof. VAN LIMBURG BROUWER, Prof. CLARISSE, CLAVAREAU, Baron COLLOT D'ESCURY *van Heinoord*, FOCKEMA, J.J. DE GELDER, GROEBE, GROEN VAN PRINSTERER, HALBERTSMA, VAN HALMAEL, Jkhr. HETTEMA, HISELY, HOEUFFT, J. VAN DER HOEVEN, JANSSEN, Jkhr. J.C. DE JONGE, KAISER, KIST, KOPS, LAUTS, LULOFS, MATTHES, MOLL, NYHOFF, RAU, ROIJAARDS, SCHOTEL, M. SIEGENBEEK, VAN SOMEREN, STRESO, VELTMAN, VERBRUGGE, OUWERKERK DE VRIES, WARNSINCK, WESTENDORP, (thans reeds overleden), ADR. VAN DER WILLIGEN, en VAN WIJK RZ.; onder wier geschriften wij door tijdsgebrek slechts noemen kunnen, die welke door meerdere uitvoerigheid zich aanbevelen, als: de Verh. over het vroeger *Muntstelsel in de Nederlanden*, des H. GROEBE, Baron D'ESCURY'S vervolg van *Hollands Roem*, dat van het *Kerkelijk Archief* der Hoogleraren KIST en ROIJAARDS, HOEUFFTS *proeve van Bredaasch Taaleigen*, VAN WIJK RZ'S tweederlei Geschriften over

Aardrijks- en Volkenkunde, het vervolg van des Heeren DE JONGE'S *Nederlandsch Zeewezen*, de voortzetting van GROEN'S *Archives de la maison d'Orange-Nassau*, en van HETTEMA'S *Jurisprudentia Frisiaca*, de gedichten van BEELOO, en de *Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren* door deszelfs Mederedacteur HALBERTSMA, de *Verhandelingen* van Prof. LIMBURG BROUWER, en de *Oudheden aan den Neder- Rijn* van ons Medelid JANSSEN. Eindelijk de negen, thans het licht ziende deelen van BILDERDIJKS *Geschiedenis des Vaderlands*, uitgegeven door den Secretaris der Maatschappij. - Wij zien in deze geschenken jaarlijks hoe langer zoo meer dat wél voorgaan wél volgen doet, en wij vleijen ons dat deze voorbeelden eenmaal door alle de Leden zullen nagevolgd dit tot en regelmaat aangenomen moge worden.

De veelvuldige werkzaamheid op de praeparatoire Vergadering in April en op de Buitengewone daarna nog gehouden, hebben het onmogelijk gemaakt te voldoen aan Art. 94. der Wetten, volgens hetwelk onze rekening op die praeparatoire Vergadering had moeten geschieden en de aftreding van een lid onzer Directie geregeld worden. Wij moeten dus hiertoe uitstel vragen tot de eerste Najaars-Vergadering: en, indien het waar is, dat kwade tijding altijd vroeg genoeg komt, en *deficit* bij een jaarlijksch budget een hatelijk woord is, zult Gijl. ons dit

uitstel gereedelijk toestaan. Want onze Thesaurier is in voorschot, en buitendien is er nog onbetaalde schuld. Dit heeft ons dan ook verhinderd U. te advyseren om dankbaar gebruik te maken van het gunstig aanbod van een' onzer geëerde Medeleden buiten Leiden, om een paar belangrijke letterkundige werken uit de Bibliotheek van wijlen den geleerden Mr. J. SCHELTEMA, verrijkt met geschrevene aantekeningen van denzelfden en van wijlen den kundigen J.A. DE CHALMOT, voor den inkoopsprijs op de auctie, over te nemen voor de Bibliotheek der Maatschappij. Ook is de Verkoopning aanstaande der Bibliotheek van den Geleerden HAMAKER, welke niet alleen in Oostersche, maar ook in Westersche en Noordsche Taalkundige werken rijk is. Wij zullen dus aandachtig luisteren naar het saldo van den voortreffelijken Penningmeester der Maatschappij, en, zoo dat saldo, als naar gewoonte, batig is, durven wij hopen op eene buitengewone toelage voor de Bibliotheek, eene inrigting, welke wij durven zeggen dat deze Maatschappij meer en meer tot eer verstrekt, en medewerkt ter bevordering van het loffelijk doel der Maatschappij-zelve.

III.

De Voorzitter geeft te kennen, dat op de ééne der twee, in 1834, voor dit jaar uitge-

schrevene Prijsvragen: 'Geschiedenis van JACOBA VAN BEIJEREN, dochter van Graaf WILLEM VI, uit de oudste, zoo wel Buitenlandsche als Nederlandsche Schrijvers en bescheiden opgemaakt, en met bijzonder opzigt tot de ware en juiste tijddorde der gebeurtenissen', één antwoord was ingekomen. Dit was bij opvolging ter hand gesteld aan de bevorens benoemde Beoordeelaren; zijnde, in plaats van den overledenen Mr. J. SCHELTEMA, door de Maandelijksche Vergadering, d. 19 Februarij l.l., ingevolge art. 75 der Wetten, benoemd Jr. Mr. J.C. DE JONGE, die zich deze benoeming had laten welgevalen. De vijf ingekomen advysen vervolgens, ingevolge Art. 77 der Wetten, in handen gesteld zijnde eener nieuwe Commissie van drie Leden, werd nu derzelver Verslag en praeadvys ter Vergadering voorgelezen. Waaruit blijkende, dat de vijf beoordeelaars, ofschoon op onderscheidenen grond en met verschillende trappen van lof en berisping, eenstemmig waren in de hoofdzaak: wordt derhalve, en wegens de uitvoerigheid van sommigen der advysen, goedgevonden den fungerenden Secretaris te ontslaan van het voorlezen der advysen zelve; en vereenigt zich de Vergadering eenparig met de conclusie van het praeadvys, houdende: 'de Maatschappij, door het eenstemmig advys van de benoemde

Beoordeelaars voorgelicht, is van oordeel, dat het antwoord, ingekomen op hare Prijsvraag, vorderende eene bearbeiding der Geschiedenis van Vrouw JACOBA, hoewel van verdiensten geenzins ontbloot, echter geene genoegzame waarde bezit, om met den uitgeloofden eerprijs bekroond te worden.'

IV.

De vier voorgestelde vragen uit de klasse der Welsprekendheid en Dichtkunst in omvraag gebragt zijnde, wordt met aanmerkelijke meerderheid van stemmen gekozen, de vierde: 'Een gedicht in den smaak der *Lalla Rookh* van TH. MOORE; doch waarvan de stoffaadje uit de Europese Riddertijden, liefst uit de vroegere Nederlandsche Geschiedenis, ontleend zij;' ter beantwoording vóór d. 1 Januarij 1838*.

* De andere drie voorgestelde vragen waren de volgende:

1. Is er een wezenlijk verschil tusschen de twee volgende stellingen: 'Er is slechts ééne Welsprekendheid, die zich wijzigt naar de omstandigheden, waarin, en de onderwerpen, waarover, gesproken wordt'; en: 'Er zijn verscheidene soorten van welsprekendheid' - Indien er verschil is, welke dier beide theorien is dan de zuiverste en waardigste? Indien er geen verschil is, uit welke misvatting spruit dan de strijd der voorstanders van beide stellingen voort?
2. Mag de welsprekende proza-schrijver, even als zulks door wijlen Mr. Z.H. ALEWIJN, in de Werken dezer Maatschappij, ten aanzien van den Dichter betoogd is, zich, met opzigt tot de taal, hare regelen en gebruik, eenige meerdere of mindere vrijheden veroorloven? Zoo ja, hoeverre mogen zich dezelve uitstrekken, en tot welke einden mogen zij gebruikt worden?
3. In welken zin zijn *gevoel* en *verbeelding* in den Dichter voor één, in welken voor onderscheiden, te houden? - Men verlangt de beantwoording dezer vraag niet enkel beredeneerd, maar ook door voorbeelden van vroegere en latere, inzonderheid Vaderlandsche Dichters, opgehelderd te zien.

Het wederuitschrijven der niet of niet voldoende beantwoorde prijsvragen voor dit jaar hierop door den Voorzitter in omvraag gebragt zijnde, vereenigt zich meer dan het volgens Art. 69 der Wetten vereischte aantal van stemmen hierop bevestigend, en wordt alzoo besloten, om beide die prijsvragen uit de klasse der Oudheid- en Geschiedkunde, weder op te geven, om beantwoord te worden tegen denzelfden 1 Januarij 1838. Als 1°. de Geschiedenis van JACOBA VAN BEIJEREN (zie boven, bladz. 55.) en 2°. ‘Historisch-wijsgeerig onderzoek naar den oorsprong der *Lijfeigenschap* hier te lande, en de trapswijze verbetering en het eindelijk geheel ophouden van dien stand.’

V.

Tot Beoordeelaars der nieuwe prijsvraag, uit het vak van Dichtkunde, worden benoemd de Leden Mr. JERONIMO DE VRIES, Baron COLLOT D'ESCURY, J. GEEL, A. DOIJER, TZ. en N.C. KIST.

VI.

Tot Leden der Maatschappij worden verkozen, de HH. Mr. A. BOGAERS, Advt. te *Rotterdam*; Ds. J.P. SPRENGER VAN EYK, Predikant te *Rotterdam*; J. VAN HARDERWIJK, te *Rotterdam*; J.W. HOLTROP, Bibliothecaris te *'s Gravenhage*; G. VAN ENST KONING, JAC. Z., Griffier van een Vredegeret te *Amsterdam*; A.J. LASTDRAGER, te *Amsterdam*; Ds. P.C. MOLHUYSEN, Predikant en Bibliothecaris te *Deventer*; Ds. C.W. PAPE, Predikant en Rector te *Heusden*; J.H. Grave VAN RECHTEREN, Gouverneur der Provincie Overijssel, te *Zwolle*; Mr. E.D. RINK, Regter van Instructie te *Tiel*; P.P. ROORDA VAN EYSINGA, Litt. Hum. Doct. te *Kampen*; Ds. G.H. VAN SENDEN, Predikant te *Zwolle*; J. DE VOS, WZ., Lid van het Kon. Nederl. Instituut enz., te *Amsterdam*; en Ds. J. DECKER ZIMMERMAN, Predikant bij de Luthersche Gemeente te *Utrecht*.

VII.

Na beraadslaging op het afzonderlijk voorstel, dat bij den Beschrijvings-brief ter Algemeene Vergadering van het voorleden jaar 1835 was gevoegd geweest*, oordeelt de Vergadering

* 'Bij gelegenheid dat de jaarlijksche Prijsvraag thans gekozen moet worden uit het vak der Taalkunde, acht de Maatschappij het oogenblik gunstig, om hare Medeleden, waaronder zich zoo vele hoogere of mindere Staatsambtenaren bevinden, opmerkzaam te maken op een wangebruik, hetwelk, sedert de invoering der Nederduitsche Spelling van haren geachten Voorzitter, langzamerhand, vooral in openbare stukken van Administratie, en Notariaat enz is ingeslopen, en waartegen de gemelde Ontwerper zelf der Algemeene Spelling zich herhaaldelijk (doch met weinig gevolg) verklaard heeft, als in zijne *Taalkundige Bedenkingen*, Haarlem, 1827, blz 28. 'Sedert een' geruimen tijd zag ik, en wel tot mijn leedwezen, waarschijnlijk door eene verkeerde toepassing der door mij aangeprezen spelregelen, in de schrijfwijze van vele blijkbaar uitheemsche woorden, eene zonderlinge wanspelling doordringen, volgens welke voor *request*, *quitantie*, *commissie*, *qualiteit*, *quantiteit* en dergelijke woorden, *rekwest*, *kwitantie*, *kommisssie*, *kwaliteit*, *kwantiteit* enz. geschreven wordt. Ik noemde deze schrijfwijze eene *wanspelling*; en zij is dit inderdaad.' Welk geuit beklag door Z.H.G. herhaald is, en die schrijfwijze 'eene aanstootelijke wanspelling' genoemd, in het *Voorberigt bij de vierde uitgaaf zijner Verhandeling over de Spelling*, Dordr. 1827, bl. XI, en wederom bij den *herziene* druk van zijn *Woordenboek voor de Nederduitsche Spelling*, Dordr. 1829, bl. XI.

De Maatschappij zelve, sedert lang door dit wanstaltig misbruik (hetwelk bij onkundigen een vooroordeel opwekt tegen de nieuwe en regelmatige spelling zelve,) geërgerd, en verlangende dat misbruik, nog bij het leven van haren geachten Voorzitter, zoo veel mogelijk, te fnuiken of te helpen uitroeijen, heeft, met overleg en goedkeuring van den Hoogl. SIEGENBEEK, geoordeeld zich deze zaak te mogen en te moeten aantrekken. Zij noodigt derhalve alle hare medeleden, en bijzonder ook de genen, die eenigen invloed hebben op de bureaux der openbare administratie of op het beheer van het middelbaar en lager onderwijs, uit, om vóór den laatsten December 1835, hunne denkbeelden schriftelijk bij eenen harer Secretarissen te willen inzenden, omtrent de wijze waarop, het zij van wege de Hooge Regering, of op andere gepaste wijzen, het gemelde misbruik in de Stukken van het Openbaar Bestuur geweerd, en, bij het onderwijs der jeugd, zoude kunnen voorgekomen worden: ten einde, na rijp overleg in de maandelijksche Vergaderingen, op de Algemeene Vergadering van 1836 een Commissie te benoemen om aan de zaak het noodige gevolg te geven.' (z. voorts hierboven, bl. 46, 47.)

het onnoodig de Commissie aan het slot van dat voorstel vermeld, thans te benoemen; maar het over te kunnen laten aan het gezond oordeel en den goeden smaak van elk der geachte leden dezer Maatschappij, om, zoo wel voor zich zelf als bij zijne ondergeschikte of andere

betrekkingen, die overdrevene en bespottelijke wanspelling te vermijden en te weeren.

VIII.

Aan de Maandelijksche Vergadering wordt, naar oud gebruik, voor den tijd van één jaar, de vrijheid verleend tot het kiezen van Leden, binnen Leiden wonende.

IX.

Bij het opnemen der Rekening van den Penningmeester, blijkt, dat de Ontvangst gedurende het afgelopen jaar (daaronder begrepen het saldo der vorige rekening), bedragen had de Som van *f* 2361.19 ½; de Uitgave, de Som van *f* 1451.62; en er dus een saldo overbleef van *f* 909.57 ½: wordende voorts de Rekening goedgekeurd en volgens de Wet geteekend.

X.

De Toelage voor het jaar 1836, wordt, bij voortduring, bepaald op *f* 5,25.

XI.

Tot Voorzitter der Maatschappij in het volgend jaar, blijft aangesteld Prof. SIEGENBEEK;

tot Secretaris, Prof. TIJDEMAN; tot Secretaris voor de Briefwisseling als mede tot Penningmeester, Mr. W.P. KLUIT; en het Opzigt over de Uitgave, opgedragen aan de Heeren SIEGENBEEK en TIJDEMAN.

XII.

De bepaling van het getal en den tijd der openbare Vergaderingen, en de benoeming der Leden, die in dezelve Voorlezingen zullen doen, wordt overgelaten aan de Maandelijksche Vergadering.

Eindelijk heeft de Vergadering besloten, de Leden bij voortduring te verzoeken en op te wekken, om de vruchten hunner letteroefeningen in de vakken tot deze Maatschappij behorende, aan haar te willen mededeelen, om of voor de Werken der Maatschappij, of bij de Vergaderingen, 't zij openbare, 't zij bijzondere, te kunnen strekken.

(geteekend) M. SIEGENBEEK, *Voorzitter.*